

О. М. Світовий,
д. е. н., професор, професор кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0675-559X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.12.7

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

O. Svitoyi,
Doctor of Economics Sciences, Professor, Professor of the Department
of Marketing and Business Management, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

INNOVATIVE APPROACHES TO THE MANAGEMENT OF INVESTMENT PROCESSES IN THE TOURISM INDUSTRY

В статті визначено сутність туризму як соціально-економічної категорії, яка є окремим видом економічної діяльності та пов'язана із іншими видами діяльності економіки. Проаналізовано сучасний рівень капітальних інвестицій у діяльність туристичних агентств та туристичних операторів та констатовано, що він є низьким. Наголошено на тому, що збільшення туристичної привабливості також є одним із основних чинників посилення притоку інвестицій у туристичну галузь, проте важливе значення має економічна безпека. Доведено, що для сталого розвитку туристичної галузі, дотримання відповідної якості та повноти надання туристичних послуг необхідне застосування інноваційних підходів до управління інвестиційними процесами. Зазначено, що в нашій країні створено необхідну законодавчу базу щодо регулювання інвестиційної діяльності в туристичній галузі з метою залучення більшої кількості інвестицій та підвищення ефективності їх використання. Проте, існують бюрократичні перепони, які створюють бар'єри у реалізації інвестиційних проєктів. Розглянуті основні особливості інновацій індустрії туризму, наголошено на необхідності вдосконалення науково-методичних підходів формування конкурентних переваг галузі. Запропоновано низку заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості туризму, зокрема щодо розробки перспективних інноваційних проєктів, які б зацікавили потенційних інвесторів. Аргументовано, що для кращої координації дій усіх учасників інвестиційного процесу доцільно створення регіональних туристичних кластерів які б сприяли впровадженню інвестиційних проєктів на інноваційній основі.

The article defines the essence of tourism as a socio-economic category, which is a separate type of economic activity and is related to other types of economic activity. The current level of capital investment in the activities of travel agencies and travel operators was analyzed and it was established

that it is low. It is emphasized that the increase in tourist attractiveness is also one of the main factors in increasing the inflow of investments in the tourism industry, but economic security is important. The tourism industry of Ukraine, like most industries of the economy, during the period of martial law and full-scale Russian aggression significantly slowed down its development, investment processes almost stopped. It has been proven that for the sustainable development of the tourism industry, compliance with the appropriate quality and completeness of the provision of tourist services, it is necessary to apply innovative approaches to the management of investment processes. It is substantiated that in order to attract more investments, an appropriate industry management system is needed, which would take into account the interests of all parties interested in the development of tourism infrastructure, namely private companies and organizations, territorial communities, local self-government bodies and state authorities. It is noted that our country has created the necessary legislative framework for regulating investment activities in the tourism industry with the aim of attracting more investments and improving the efficiency of their use. However, there are bureaucratic obstacles that create barriers to the implementation of investment plans. The main features of innovations in the tourism industry are considered, and we focus on such features as the scale and universality of innovations. A number of measures have been proposed to increase the investment attractiveness of tourism, in particular regarding the development of promising innovative projects that would interest potential investors. It is argued that for better coordination of the actions of all participants in the investment process, it is expedient to create regional tourism clusters on an innovation-investment basis.

*Ключові слова: туристична галузь, управління, інновації, інвестиційний процес, інфраструктура.
Key words: tourism industry, management, innovation, investment process, infrastructure.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ

науковими чи практичними завданнями. Туристична галузь України, як і більшість галузей економіки в період воєнного стану та повномасштабної російської агресії значно знизили темпи свого розвитку. Як вітчизняні, так і закордонні інвестори через вказані причини зменшили свою присутність в економіці країни. Внутрішній туризм потерпає через військові дії та неможливість забезпечити належну безпеку подорожей країною. Міжнародний туризм також не розвивається: громадяни інших країн через побоювання за своє життя менше планують подорожі Україною, а українські громадяни, які виїжджають за кордон, у своїй більшості, шукають захист в інших країнах, тобто подорожують не як туристи. Проте, вже зараз необхідно створювати умови для відновлення зростання вітчизняної туристичної галузі попри існуючі проблеми. Туристична галузь має стати однією із тих галузей економіки України, яка після нашої перемоги буде сприяти найскорішому економічному відновленню країни. Тому, залучення інвестицій в туристичну галузь, у тому числі закордонних, має

стати одним із пріоритетів цього процесу. Важливим аспектом розвитку туристичної галузі, на наше переконання, мають бути інноваційні підходи до управління інвестиційними процесами, тому що саме інновації можуть забезпечити необхідну конкурентоспроможність галузі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми залучення інвестицій, створення сприятливих умов для збалансованого розвитку туристичної галузі, підвищення туристичної конкурентоспроможності України та управління цими процесами вивчалися у працях вітчизняних вчених, зокрема Грищенка С.І., Дехтяр Н.А., Паппа В.В., Табенської О.І. та ін. Особливості застосування інноваційних підходів до управління інвестиціями в туристичній галузі розглядаються у наукових публікаціях таких дослідників як Голод А.П., Давидова О.Г., Жукович І.А., Морозова О.С., Четирбук О.Р., Цвілий С.М. та ін. Серед закордонних вчених інноваційно-інвестиційні процеси у сфері туризму досліджують Becic E., Crnjar K., Licul M., Thomas R., Wood E. та ін. Проте, недостатньо вивченими та дослідженими є

Таблиця 1. Капітальні інвестиції у діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язану з цим діяльність, тис. грн

Показник	рік			2021 р. у % до 2019 р.
	2019	2020	2021	
Обсяг капітальних інвестицій	79566	41518	58429	73,4
у тому числі: інвестиції у матеріальні активи	52962	31940	40890	77,2
з них: машини, обладнання та інвентар	31299	27219	25979	83,0
транспортні засоби	5485	1322	5259	95,9
інвестиції у нематеріальні активи	26604	9578	17539	65,9

Джерело: [3].

питання впливу інновацій в інвестиційній діяльності на якість надання туристичних послуг та впровадження прогресивних технологій ведення туристичного бізнесу, а також на збільшення привабливості туристичних об'єктів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження інноваційних підходів до управління інвестиційними процесами в сфері туризму та розробка рекомендацій щодо їх впровадження у вітчизняну туристичну галузь.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В багатьох європейських країнах та країнах світу туризм є однією із бюджетотворюючих галузей економіки. Україна має усі потенційні можливості, щоб і в нашій країні туристична галузь отримала потужний розвиток. Деякі дослідники вважають, що в сучасних умовах туризм варто розглядати не лише як головну форму рекреаційної діяльності, а і як потужну самостійну галузь нематеріального сектору економіки, що задовольняє рекреаційні потреби людини та потребує розвитку туристичної інфраструктури, яка визначає якість, доступність, привабливість та комфортність надання туристичних послуг.

Отже, туризм, стверджують вони, як соціально-економічна категорія за своїм змістом є окремим видом економічної діяльності, включає всю (чи майже всю) сукупність явищ і процесів, пов'язаних із відновленням сил людини та задоволенням її фізіологічних і соціальних потреб; його подальший розвиток вимагає розвитку відповідної інфраструктури та сервісу, а також відповідного ресурсного забезпечення. Будь-яка діяльність пов'язана із використанням відповідних ресурсів, зокрема розвиток туризму (як виду економічної діяльності) пов'язаний із використанням ландшафтів і різноманітних територіальних ресурсів (історичних, природних, економічних, культурних тощо). Специфічність сучасного розвитку туризму полягає у тому, що система ресурсів його розвитку прямо чи побічно пов'язана із іншими видами діяльності економіки (сільське та лісове господарство, рибальство, промисловість, гірнична справа тощо), де використовуються територіальні ресурси. Саме ця умова є основою формування конкурентної боротьби за доступ до ту-

ристичних ресурсів, які мають територіальну ознаку [7, с. 87—88].

Якщо туризм розглянути з економічної точки зору, то дослідниця Роїк О.Р. наголошує на тому, що ступінь впливу туризму на країну, регіон або туристичний центр зводиться до трьох основних чинників сталого розвитку туризму:

1) екологічного — забезпечує сумісність розвитку туризму із збереженням навколишнього середовища і різноманіття біологічних ресурсів;

2) соціально-культурного — забезпечує сумісність розвитку з культурою і цінностями місцевого населення туристських рекреацій;

3) економічного — забезпечує економічну ефективність розвитку і управління ресурсами за для їх збереження для майбутніх поколінь. Сталий туризм визначається як зразкова форма економічного розвитку, цілями якої є: поліпшення якості життя приймаючого населення; забезпечення високого рівня вражень у відвідувачів; підтримання якості навколишнього середовища, від якої залежать як населення, так і відвідувачі [11, с. 44]. Погоджуючись із такою класифікацією основних чинників сталого розвитку туризму, на нашу думку, варто додати ще й те, що для економічного чинника у частині забезпечення високого рівня вражень у відвідувачів необхідна відповідна якість та повнота надання туристичних послуг для підтримання такого рівня. А це, в свою чергу, потребує вкладання необхідних інвестицій. Однак, в Україні рівень капітальних інвестицій у діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язану з цим діяльність з роками має тенденцію до зменшення, особливо рівень інвестицій у нематеріальні активи (табл. 1).

Вказаний у таблиці період — це роки до повномасштабного російського вторгнення в нашу країну. Проте, варто наголосити, що різке зменшення капітальних інвестицій у туристичну галузь в 2020 році зумовлено впливом на цей процес пандемії коронавірусу, а у 2021 році ці інвестиції зросли за всіма позиціями, окрім інвестицій у матеріальні активи у частині машин, обладнання та інвентарю, але не досягли показника 2019 року.

Дослідниця Табенська О.І. стверджує, що недосконалість системи контролю над діяльністю суб'єктів туристичної сфери, повільні темпи зростання обсягів інвестицій у розвиток матеріальної бази туристичної інфраструктури, невідповідність до міжнародних стандартів якості надання послуг свідчать про недостатність дер-

жавної підтримки та відсутність механізмів комплексного підходу до управління національним туристичним продуктом на внутрішньому і міжнародному ринку туристичних послуг [13, с. 296]. Тобто, для розвитку туристичної галузі та залучення інвестицій необхідна відповідна система управління галуззю, яка б враховувала інтереси усіх зацікавлених у розбудові туристичної інфраструктури сторін, а саме: приватних фірм і організацій, територіальних громад, органів місцевого самоврядування та органів державної влади тощо. Для кращої координації дій усіх учасників інвестиційного процесу, на нашу думку, тут доцільно створення регіональних туристичних кластерів, які б сприяли впровадженню інвестиційних проєктів на інноваційній основі.

На наше переконання, основним суб'єктом та ініціатором залучення інвестицій має бути саме підприємство туристичного бізнесу, яке також повинно сформувати відповідну внутрішню систему управління, спрямовану на удосконалення інвестиційного процесу. Система управління підприємства, стверджує дослідниця Феєр О.В., має бути гнучкою і вчасно реагувати на зміни в сучасній економічній системі. Важливим аспектом при здійсненні інвестиційної діяльності має бути як процес залучення, так і використання інвестиційних ресурсів, що в майбутньому забезпечить зростання вартості підприємства. Відповідно на підприємстві — реципієнті має бути сформований відповідний інвестиційний механізм — сукупність взаємопов'язаних елементів, етапів, процесів, розташованих у визначеній послідовності, що визначають порядок здійснення інвестиційної діяльності. Практична реалізація такого механізму можлива за рахунок узгодження інтересів всіх учасників інвестиційного процесу, шляхом використання адекватних інструментів управління [14, с. 259].

Вітчизняні дослідники вважають, що для формування державної політики та стратегії розвитку туризму необхідно враховувати індекс рейтингової конкурентоспроможності туризму за профільними показниками як новий інструмент, який дозволяє простежити динаміку змін стану розвитку складових частин профільного комплексу галузі туризму. Крім того, стверджують вони, аналіз співвідношення динаміки зміни профільних показників до динаміки зміни інвестиційних вкладень у відповідні профілі розвитку за однаковий період дає можливість непрямої оцінки впливу інвестицій на розвиток конкретного профілю туристичної галузі [10, с. 27].

В Законі України "Про туризм" держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності. Однією із основних цілей державного регулювання в галузі туризму є забезпечення становлення туризму як високорентабельної галузі економіки України, заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму, створення нових робочих місць. Також в цьому законі покладено повноваження на Кабінет Міністрів України відповідно до Конституції та законів України щодо організації та забезпечення реалізації державної інвестиційної політики в галузі туристичної діяльності [9].

В "Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року" зазначено, що єдиний шлях розв'язання

системних проблем у сфері туризму та курортів — це стратегічно орієнтована державна політика, основним завданням якої є визначення туризму одним з основних пріоритетів держави, впровадження економіко-правових механізмів успішного ведення туристичного бізнесу, інвестиційних механізмів розвитку туристичної інфраструктури, інформаційно-маркетингових заходів з формування туристичного іміджу України. Також в цьому документі за напрямом "Розвиток туристичної інфраструктури" вказано, що основними напрямками реалізації Стратегії, зокрема, є забезпечення комплексного розвитку територій, зокрема створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури шляхом: проведення моніторингу інвестиційних пропозицій щодо розбудови туристичної інфраструктури у регіонах; підготовка каталогу інвестиційних проєктів у сфері туризму та курортів для представлення потенційним вітчизняним та іноземним інвесторам; участь інвестиційних проєктів у сфері туризму та курортів у міжнародних ярмарках інвестиційних проєктів [12]. Тобто, в нашій країні створено необхідну законодавчу базу щодо регулювання інвестиційної діяльності в туристичній галузі з метою залучення більшої кількості інвестицій та підвищення ефективності їх використання. Проте, існують бюрократичні перепони, які створюють бар'єри у реалізації інвестиційних планів.

Тому, для збільшення притоку інвестицій, у тому числі іноземних, система управління вітчизняною туристичною галуззю повинна бути направлена на спрощення бюрократичних процедур. В цілому іноземні інвестори, як вважають вчені, обирають ринки з меншим ступенем зарегульованості, оскільки бюрократичні процедури неминуче зупиняють інновації [4, с. 147]. Застосування інновацій у туристичній сфері, на думку дослідників, спрямовані на формування нового туристичного продукту, надання унікальних туристичних послуг, застосування нових маркетингових підходів підвищить конкурентоспроможність туристичного продукту на національному та міжнародному ринках, призведе до появи нових видів туризму [2, с. 66].

Інновації є ключовим фактором розвитку територіальних туристичних систем і можуть бути використані для покращення якості туристичних послуг, створення нових туристичних продуктів та забезпечення більш ефективного управління територією. Використання інноваційних технологій може забезпечити більш точну та інформативну інформацію про туристичні об'єкти, покращення стандартів обслуговування може збільшити задоволеність туристів та покращити їхні враження від подорожі.

Партнерство та співпраця між різними галузями, організаціями та органами влади можуть бути корисні для спільного вирішення проблем та покращення якості туристичних послуг. Інноваційний розвиток територіальних туристичних систем є процесом, який потребує постійного вдосконалення та використання нових ідей і технологій. Застосування інноваційних підходів може допомогти забезпечити стабільний розвиток територіальних туристичних систем та їх адаптацію до змінних умов туристичного ринку [16, с. 184]. Погоджуючись із твердженням, що використання нових ідей та технологій

буде покращувати якість туристичних послуг, ми переконані, що в такому разі туристи, у тому числі й іноземні, будуть витрачати і більше коштів у розрахунок на одну подорож. За даними Державної служби статистики України питома вага відвідувачів-нерезидентів, які здійснили витрати під час подорожі до України в 2021 році до 300 дол. США склала 43 %, ті що витратили від 300 до 1000 дол. США — 34 %, а лише 23 % відвідувачів-нерезидентів витратили на одну подорож більше 1000 дол. США [3].

Якщо проаналізувати праці зарубіжних вчених, то вони стверджують, що інновації відіграють все більшу роль в обслуговуючих галузях, зокрема, в туристичній індустрії. Дослідники зазначають, що за результатами нових технологічних розробок, нових комбінацій існуючих технологій або у використанні інших знань, набутих підприємством, інновації сьогодні мають особливе значення. Вони створюють позитивний клімат, в якому підприємці та бізнес можуть процвітати. До того ж, вважають вчені, в таких сферах послуг, як туризм, інновації не потребують великих інвестицій у дослідження і розробках [17; 18].

Науковці визначають такі особливості інновацій індустрії туризму, а саме:

1. Інноваціям у туризмі властивий сервісний характер, вони спрямовані на вдосконалення взаємодії зі споживачем та максимальне задоволення запитів і вподобань клієнтів, що є одним із найважливіших спонукальних чинників для впровадження інновацій.

2. Між виробниками та споживачами туристичних послуг існує безпосередній зв'язок, тому якість роботи обслуговуючого персоналу стає важливим фактором у здійсненні успішної інноваційної діяльності.

3. В індустрії туризму споживачі залучені до процесу надання послуг, і, як результат, процес виробництва та споживання послуг відбувається одночасно.

4. Більшість інновацій, які застосовуються в індустрії туризму, є запозиченими з інших видів діяльності та адаптованими до сфери туризму (наприклад, комп'ютерні та Інтернет-технології, медичне та лікувально-оздоровче обладнання, пасажирські перевезення та багато інших).

5. Незахищеність інновацій патентами та ліцензіями з урахуванням їх інтерактивності надає можливість їх копіювання у конкурентів.

6. Інновації в туризмі мають нематеріальну складову, що спрямована на покращення взаємодії між виробником та споживачем.

7. Інновації в сфері туризмі стосуються не тільки безпосередньо туристичних компаній, а й широкого спектру інфраструктурних організацій.

8. Ознака новизни у світовому масштабі, так званої радикальної новизни, не є ключовою у визначенні інновацій у туризмі. Новизна визначається в рамках конкретного підприємства, що їх застосовує [5, с. 74—75]. Погоджуючись із переліченими особливостями інновацій індустрії туризму ми акцентуємо увагу ще на одну таку особливість як масштабність та універсальність інновацій, тобто одна і та ж інновація може бути застосована у декількох видах туризму одночасно та масштабно (інновації у логістичній інфраструктурі, видах транспорту, інформаційних та комп'ютерних технологіях, засобах зв'язку тощо).

Також для більшого притоку інвестицій у вітчизняну туристичну галузь важливе значення має її економічна безпека, яка, за твердженням дослідників, втілює певну сукупність відносин і пов'язаних із ними заходів, що забезпечують економічне зростання, створення синергетичного ефекту результативного функціонування національної економіки, сприяє збереженню історико-культурної спадщини в умовах сучасної системи міжнародних економічних відносин. Специфіка економічної безпеки туристичної галузі як категорії полягає у тому, що вона виступає індикатором туристичної привабливості країни, її політичної стабільності та здатності забезпечити дотримання міжнародних стандартів безпеки людини, що дає змогу створити умови для повного задоволення різноманітних туристичних потреб, вчасно виявити загрози і запобігти небезпеці завдання збитків державі та національним економічним інтересам із метою забезпечення їхнього стабільного розвитку і зростання [6, с. 52—53]. На нашу думку, збільшення туристичної привабливості також є одним із основних чинників посилення притоку інвестицій у туристичну галузь.

Вчені до заходів підвищення інвестиційної привабливості туризму відносять:

- створення сприятливого інвестиційного клімату для широкого залучення вітчизняних та зарубіжних туристичних підприємств на основі проведення пільгової податкової та кредитної політики, розроблення системи гарантій фінансово-кредитним установам, забезпечення непорушності прав власності;

- проведення науково-практичних семінарів в освітніх та науково-дослідних установах з проблем підвищення інвестиційної привабливості туристичної індустрії України та розвитку туристичного підприємництва в регіонах;

- надання туристичним організаціям інформаційної підтримки з просування туристичних послуг шляхом створення єдиного туристичного порталу;

- формування електронного каталогу інвестиційних проєктів в туристичній індустрії за сприяння Міністерства цифрової трансформації України;

- трансформація регіональних стратегій розвитку інвестиційного потенціалу;

- розробка та реалізація регіональних програм розвитку в'їзного туризму, спрямованих на стимулювання інвестицій в туристичну інфраструктуру;

- формування туристичного іміджу локацій, міст, територій, регіонів, країни [15, с. 152—154]. В цьому контексті, ми погоджуємося із тим, що формування туристичного іміджу може значно підвищити інвестиційну привабливість конкретного туристичного об'єкту чи навіть регіону. Проте, у формуванні такого іміджу, на наше переконання, повинні бути задіяні не лише окремі туристичні підприємства, а й органи місцевого самоврядування та державної влади, які своїми рішеннями можуть спростити бюрократичні процедури щодо залучення інвестицій.

Загострення конкурентної боротьби між підприємствами індустрії гостинності активізує проблему пошуку ефективних методів і шляхів формування конкурентних переваг, що дозволяють їм більш чітко позиціонуватися на ринку туристичних і готельних послуг [8, с. 82].

Тому вирішення таких завдань, стверджують вчені, потребує розробки науково-методичного та інформаційного забезпечення процедур прогнозування, моніторингу і аналізу загроз та можливостей розвитку туристичної галузі України як в цілому, так і окремих регіонів, з метою формування адекватної сучасним умовам системи управління розвитком індустрії туризму в умовах війни та післявоєнному періоді, у тому числі враховуючи безпекові аспекти. Такий підхід сприятиме побудові дієвої системи управління розвитком туристичної індустрії на основі врахування наявних і прогнозування потенційних загроз, що створить підґрунтя для підвищення туристичної конкурентоспроможності України, інвестиційної та туристичної привабливості окремих регіонів країни [1]. Іншими словами, крім заходів з управління туристичною галуззю щодо покращення інвестиційного клімату та вирішення поточних проблем індустрії туризму, необхідно вдосконалювати науково-методичні підходи формування конкурентних переваг галузі. Розробка перспективних інноваційних проєктів, які б зацікавили потенційних інвесторів, дасть змогу залучати більше інвестицій у вітчизняну туристичну галузь як зараз так і в післявоєнний період, беручи до уваги безпекову ситуацію в нашій країні.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, постійний пошук та застосування інноваційних підходів до управління інвестиційними процесами може бути рушійною силою до залучення інвестицій у туристичну галузь нашої країни. Більшому залученню інвестицій може також сприяти зменшення бюрократичних процедур у наданні необхідних дозвільних документів, дотримання міжнародних стандартів якості надання туристичних послуг, державна підтримка у створенні більш комфортних умов для ведення туристичного бізнесу та більшої зацікавленості потенційних інвесторів, особливо закордонних. Також необхідно застосовувати комплексний підхід до управління туристичною галуззю, краще позиціонувати та рекламувати вітчизняні туристичні об'єкти та розвивати інфраструктуру туризму. Вказані заходи дозволять значно підвищити конкурентоспроможність туристичного продукту на національному та міжнародному ринках та посилять інвестиційні процеси. Перспективи подальших розвідок у даному напрямі ми вбачаємо в продовженні досліджень щодо вдосконалення управління інвестиційними процесами на місцевому та регіональному рівнях із створенням нових та поліпшенням існуючих туристичних кластерів, діяльність яких буде направлена на розробку таких інвестиційних стратегій, які формуватимуться на інноваційні основі.

Література:

1. Грищенко С.І. Туристична індустрія України: аналіз тенденцій та чинників розвитку в координатах повоєнного відновлення. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-29>

2. Давидова О.Г. Особливості застосування інновацій у розвиток туристичної галузі України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2015. № 7 (172). С. 65—69. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/172-7/9>

3. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Дехтяр Н.А. Світовий ринок туристичних послуг і пріоритети розвитку туризму в Україні: монографія. Харків: ФОП Лібуркіна Л.М., 2021. 470 с. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25921/1/Mono_final.pdf

5. Жукович І.А. Інновації в туризмі: основні теоретичні та практичні аспекти. Наука та наукознавство. 2017. № 2 (95) С. 69—81. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/132344/05-Zhukovich.pdf>

6. Забаштанський М.М., Забаштанська Т.В., Роговий А.В. Економічна безпека держави в умовах трансформаційних змін туристичної галузі України. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. № 4 (72). С. 50—55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-4-7>

7. Комеліна О.В., Ісмаїл Шаміла Хассан. Наукові засади розвитку туристичної галузі у сучасних умовах. Економіка і суспільство. 2017. № 11. С. 86—90. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/14.pdf

8. Михайлова Н.В., Рогова Н.В., Рибаківа С.С. Готельний бізнес в Україні: проблеми та основні тенденції розвитку. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2020. № 1 (97). С. 79—85. DOI: <http://doi.org/10.37734/2409-6873-2020-1-10>

9. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 року № 324/95-ВР. Редакція від 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-vr#Text>

10. Просторова організація туристично-рекреаційної сфери регіону: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. В. В. Паппа. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2016. 268 с. URL: <http://surl.li/tewrr>

11. Роїк О.Р. Економічні аспекти розвитку туристичної сфери у сучасних умовах. Державне управління та адміністрування, сфера обслуговування, економіка та міжнародні відносини як рушійні сили економічного зростання держав XXI століття (2 видання): колективна наукова монографія. 2021. Розділ 3. С. 33—46. DOI: <https://doi.org/10.36074/paaaseirdfegcc.ed-2.03>

12. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>

13. Табенська О.І. Розвиток інтеграційних процесів у туристичній сфері: монографія. Вінниця: ТОВ "Твори", 2022. 332 с. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/31260.pdf>

14. Феєр О.В. Управління інвестиціями як складова інвестиційного механізму підприємства. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 5. С. 256—259. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/46.pdf

15. Цвілий С.М. Аналіз і оцінка інструментів стимулювання розвитку інвестиційного потенціалу туристич-

ної індустрії. Сталий розвиток економіки. 2023. № 1 (46). С. 149—154. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-46-21>

16. Четирбук О.Р., Голод А.П. Теоретичні засади інноваційного розвитку територіальних туристичних систем. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм". 2023. № 17. С. 181—186. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2023-17-16>.

17. Becic, E., Crnjar, K., Licul, M. Measures of innovation activities in tourism according to CIS survey. Tourism and Hospitality Industry, Congress proceedings. Opatija, Croatia. May 08—09, 2014. pp. 90—105. URL: <https://thi.fthm.hr/congress-proceedings/category/2-2014>

18. Thomas, R. and Wood, E. Innovation in tourism: Re-conceptualising and measuring the absorptive capacity of the hotel sector. Tourism Management, 2014, vol. 45. pp. 39–48. ISSN 0261-5177. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.03.012>

References:

1. Hryshchenko, S.I. (2023), "Tourism industry of Ukraine: analysis of trends and factors of development in the coordinates of post-war recovery", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-29>

2. Davydova, O.H. (2015), "Tourism industry of Ukraine: analysis of trends and factors of development in the coordinates of post-war recovery", *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, vol. 7 (172), pp. 65—69. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/172-7/9>

3. State Statistics Service of Ukraine. Official website (2024), available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 21 May 2024).

4. Dekhtiar, N.A. (2021), *Svitovyy rynok turystychnykh poslug i priorytety rozvytku turizmu v Ukraini* [The World Market of Tourism Services and Priorities of Tourism Development in Ukraine], FOP Liburkina L.M., Kharkiv, Ukraine. Available at: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25921/1/Mono_final.pdf (Accessed 21 May 2024).

5. Zhukovych, I.A. (2017), "Innovations in tourism: main theoretical and practical aspects", *Nauka ta nauko-znavstvo*, vol. 2 (95), pp. 69—81. Available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/132344/05-Zhukovich.pdf> (Accessed 21 May 2024).

6. Zabashtanskyi, M.M., Zabashtanska, T.V. and Rogovy, A.V. (2019), "Economic security of the state in the conditions of transformational changes in the tourism industry of Ukraine", *Problemy systemnoho pidkhotu v ekonomits*, vol. 4 (72), pp. 50—55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-4-7>

7. Komelina, O.V. and Ismail Shamila Hassan. (2017), "Scientific foundations of the development of the tourism industry in modern conditions", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 11, pp. 86—90. Available at: https://economyand-society.in.ua/journals/11_ukr/14.pdf (Accessed 21 May 2024).

8. Mykhailova, N.V., Rogova, N.V. and Rybakova, S.S. (2020), "Hotel business in Ukraine: problems and main

development trends", *Naukovy visnyk Poltav'skoho universytetu ekonomiky i torhivli*, vol. 1 (97), pp. 79—85. DOI: <http://doi.org/10.37734/2409-6873-2020-1-10>

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995), The Law of Ukraine "About tourism", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> (Accessed 21 May 2024).

10. Papp, V.V. (2016), *Prostorova orhanizatsiia turystychno-rekreatsijnoi sfery rehionu* [Spatial organization of the tourist and recreational sphere of the region], *Redaktsijno-vydavnychyj tsentr MDU, Mukachevo, Ukraine*, available at: <http://surl.li/tewrr> (Accessed 21 May 2024).

11. Roik, O.R. (2021), "Economic aspects of the development of the tourism sector in modern conditions", *Derzhavne upravlinnia ta administruvannia, sfera obsluhovuvannia, ekonomika ta mizhnarodni vidnosyny iak rushijni syly ekonomichnoho zrostantia derzhav XXI stolittia* [Public administration and administration, service sector, economy and international relations as driving forces of economic growth of the states of the XXI century], 2nd ed, section 3, pp. 33—46. DOI: <https://doi.org/10.36074/paaaseeirdfegcc.ed-2.03>

12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution "Strategy for the development of tourism and resorts for the period up to 2026", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text> (Accessed 21 May 2024).

13. Tabenska, O. I. (2022), *Rozvytok intehtratsijnykh protsesiv u turystychnij sferi* [Development of integration processes in the tourism sector], TOV "Tvory", Vinnytsia, Ukraine, Available at: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/31260.pdf> (Accessed 21 May 2024).

14. Feyer, O.V. (2016), "Investment management as a component of the investment mechanism of the enterprise", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 5, pp. 256—259, Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/46.pdf (Accessed 21 May 2024).

15. Tsvilyi, S.M. (2023), "Analysis and evaluation of tools to stimulate the development of the investment potential of the tourism industry", *Stalyj rozvytok ekonomiky*, vol. 1 (46), pp. 149—154. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-46-21>

16. Chetyrbuk, O.R. and Holod, A.P. (2023), "Theoretical Foundations of Innovative Development of Territorial Tourism Systems", *Visnyk KhNU imeni V. N. Kapazina. Seriya "Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Kpainoznavstvo. Tupyzm"*, vol. 17, pp. 181—186. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2023-17-16>.

17. Becic, E., Crnjar, K. and Licul, M. (2014), "Measures of innovation activities in tourism according to CIS survey", *Tourism and Hospitality Industry, Congress proceedings, Opatija, Croatia, May 08—09*, pp. 90—105, Available at: <https://thi.fthm.hr/congress-proceedings/category/2-2014> (Accessed 21 May 2024).

18. Thomas, R. and Wood, E. (2014) "Innovation in tourism: Re-conceptualising and measuring the absorptive capacity of the hotel sector", *Tourism Management*, vol. 45, pp. 39—48. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.03.012>

Стаття надійшла до редакції 28.05.2024 р.